

NOVA NOVA GODINA — OD »MLADOG LJETA« K POLITIČKOM RITUALU*

LYDIA SKLEVICKY
Zavod za istraživanje folklor
Soc. revolucije 17
41000 Zagreb

UDK 394
Izvorni znanstveni rad
Primitljeno 21. X. 1988.
Prihvaćeno 22. XI. 1988.

Hommage á Milovan
Gavazzi, o pedesetogodišnjici
Godine dana hrvatskih narodnih običaja

Polazeći od modela ciklusa zimskih običaja, kako je razrađen u Gavazzijevoj studiji *Godina dana hrvatskih narodnih običaja* (1939), ovaj tekst problematizira njegovu transformaciju u kontekstu revolucionarnih mijena društva i kulture u Hrvatskoj (1945 — 1950). Istraživanje je usredotočeno na slijedeće problemske sklopove:

1) na temelju analize povijesnih izvora utvrđuje se što je pretrodilo i uzrokovalo iznašašće Nove godine kao »socijalističkog praznika«;

2) kojim se političkim i simboličkim strategijama u ovom slučaju koristi nova vlast za promicanje revolucionarnih mijena kulture;

3) koje su sociokulturne funkcije novouspostavljenog sekularnog/političkog rituala.

Sučeljavanjem »tradicionalnog« i »revolucionarnog« modela ovog praznika očituje se njegova temeljna struktura i otkriva latentni semantički potencijal nove Nove godine.

»Nova godina, *socijalistički praznik naroda Jugoslavije*, dan je radosti za sve trudbenike naše zemlje, jer toga dana sumiramo rezultate našeg rada. Svaka nova godina jedna je stepenica više u našem usponu prema socijalizmu. Iz tehnički i kulturno zaostale zemlje pretvaramo se u naprednu ekonomski nezavisnu i kulturnu zemlju.«¹⁾

»Mi imamo *naše svečane dane* kao što je 29. novembar, 8. mart, 1. maj i Nova godina i na te dane ćemo mi darivati našu djecu i prirediti dječji praznik.«²⁾
(13. 12. 1948)

»U gradovima bi se moglo na trgovima ili raskršćima okтити veliku jelku, koja bi bila naročito lijepo okičena *petokrakom, srpom i čekićem i slično*.«³⁾
(3. 12. 1948)

»Ovogodišnja proslava dana 'Dječje radosti' mora imati masovan karakter, zato se naša organizacija, kao i sve ostale organizacije moraju založiti da proslava što bolje uspije i da *postane s vremenom Narodni običaj* i da zamijeni dosadašnji *vjerski praznik*.«⁴⁾

(6. 12. 1949)

»Proslavi Nove godine treba dati i *politički karakter*.«⁵⁾ (podv. L.S.)

(16. 12. 1949)

Utopijskim elanom, svojstvenim novim pripadnicima elite vlasti, aktivistkinje Antifašističke fronte žena (AFŽ) predvodile su potkraj 1948. osvajački pohod na Novu godinu kao »socijalistički praznik«, »naš svečani dan«, budući »narodni običaj«. U vremenu kada se niti jedan projekt nije činio neizvedivim — »napredak«, »kultura«, socijalizam/komunizam bili su nadohvat ruke — aproprijacija i resemantizacija jedne tisućljetne tradicije doimala se kao gotovo rutinski zadatak. Četrdeset godina nakon njihova ispitivanja, ovi su dokumenti⁹) više od svjedočanstva o intenzitetu revolucionarnog erosa jedne generacije. Prigodni tekstovi o željenom značenju Nove godine, upute i okružnice viših odbora AFŽ-a odaslane put široke baze htjerarhijske piramide, kao i povratni izvještaj »s terena«, omogućuju nam da u gotovo laboratorijskim uvjetima promatramo kako su se (uz čelik) kalile i tradicije.

Stvaranje, iznašašće tradicije (the invention of tradition) »practicirano je s oduševljenjem u brojnim zemljama i s različitim ciljevima« od sredine druge polovice 19. stoljeća, ističe britanski povjesničar Eric Hobsbawm.⁷) Poticaje za stvaranje tradicija on je uvjetno podijelio na političke — inicijatori su države ili organizirani društveno-politički pokreti; i socijalne koje promiču neformalno organizirane društvene grupe. Samo iznašašće tradicije Hobsbawm definira kao »skup postupaka kojima obično upravlja otvoreno ili prešutno prihvaćanje pravila ritualne ili simboličke naravi, koja nastoje usaditi određene vrednote i norme ponašanja pomoću ponavljanja koje automatski implicira kontinuitet s određenom historijskom prošlošću«. ⁸) Osnovna tri tipa iznašašća tradicije u praksi se najčešće preklapaju, a funkcioniraju kao: 1) uspostavljanje ili simboliziranje društvene kohezije ili pripadnosti grupama, stvarnim ili artificijelnim zajednicama; 2) ustanovljavanje ili legitimiranje institucija, statusa ili odnosa autoriteta; 3) socijalizacija, usađivanje vjerovanja, vrijednosnih sustava i konvencija ponašanja.⁹)

Čitanje povijesnih izvora o uspostavljanju Nove godine kao socijalističkog praznika, građe o prazniku (ritualu) ceremoniji, neophodno je situirati i u obzor interesa etnologije. Zamišljene i realizirane scenarije ove svetkovine, kako je provedena koncem 1940-tih i početkom 1950-tih godina u nas, mogu se na taj način čitati kao kolektivni tekst, »kao maštovita djela satkana od društvene građe«. ¹⁰) Geertzova varijanta društvene semantike (»gusti opis«) otvara brojne mogućnosti interpretacije. Naime, cilj je »etnografije gustog opisa (...) da izvede dalekosežne zaključke iz malih, ali vrlo gusto strukturiranih činjenica, da bi se potkrijepile opće tvrdnje o ulozi kulture u konstrukciji kolektivnog života, sučeljavajući te tvrdnje upravo sa složenim posebnostima«. ¹¹)

Slijedeći Geertzov metodološki naputak, ovaj rad želi otvoriti diskusiju o problemu sučeljavanja i povezivanja dviju eksplanatornih strategija: one koja se temelji na socijalnoj historiji orijentiranoj prema rekonstrukciji i spoznaji tzv. marginalnih društvenih aktera (kao što su primjere žene ili njihova organizacija)¹²) i procesa (iznašašće tradicije), kao i ne primjeni »gustog opisa« koji je kadar suptilno i uvjerljivo dokumentirati

spoznaju da za globalne društvene promjene nije dovoljno samo osvaja-
nje vlasti.

Riječju, ovaj će se tekst (kao prvi korak istraživanja u toku) usre-
dotočiti na slijedeće problemske sklopove:

- 1 — istraživanjem povijesnih izvora utvrditi što je prethodilo i uzrokovalo iznašašće »socijalističke« Nove godine;
- 2 — kojim se političkim i simboličkim strategijama u ovom slučaju koristi nova vlast za postizanje revolucionarnih mijena kulture (»kulturne revolucije«);
- 3 — koje su sociokulturne funkcije novouspostavljenog sekularnog/političkog rituala.

1. SUMRAK STARE TRADICIJE (BOŽIĆ 1945 — BOŽIĆ 1948)

Ciklus zimskih narodnih običaja predstavlja cjelinu sekvenci u čijem je centru, uz brojne anticipacije/posticipacije od konca studenog do iza sv. Tri kralja, »glavni užii božićni skup«. ¹³⁾ Badnjak/Božić se u narodnoj tradiciji često prepliće s Novom godinom o čemu, pored ostalog, svjedoči i naziv »mali Božić« za Novu godinu (naročito kod kajkavaca), ili pripjev stare specifično hrvatske božićne popijevke »Narodi(l) nam se kralj nebeski« koji o Božiću govori kao o »mladom ljetu«. ¹⁴⁾ Gavazzi to preklapanje izvo-
di iz jednog mnogo starijeg iznašašća tradicije: crkva je potirajući konku-
rentske paganske svetkovine u ritualno-magijski kontekst *kalendae ianu-
ariae* smjestila datum Kristova rođenja, da bi ga tek u 16/17. stoljeću de-
finitivno obilježavala 25. 12, a 1. 1. uvedeno je svetkovanje Nove godine »u
crkvi i javnosti«. ¹⁵⁾ Mnoge od narodnih tradicija zimskog ciklusa specifična
su obrada elemenata svetkovanja »dana rođenja nepobjedivog sunca« (*dies
natalis solis invicti*) koje je poznavao čitav antički svijet (Bliski istok, Me-
diteran): istaknuta je uloga vegetacije (zelenilo, borove grančice, građanski
Christbaum); svjetlosti (svijeće, kresovi; u Dalmaciji »kolede«-kalende); da-
rova (u starom Rimu *strenae*) i čestitanja ...

Uvažavanje Božića kao istaknutog datuma ceremonijalnog kalendara
očito je i u prosincu 1945, u periodu dovršenja političke revolucije, uoči
donošenja prvog Ustava FNRJ 31. 1. 1946. *Vjesnik* Narodnog fronta Hrvatske
na dan sv. Nikole (6. 12. 1945) izvještava o »Nikolinjskom darivanju siro-
mašne djece«. U toj su se akciji isprepleli *caritas* i propaganda: »Djeci je
objašnjavano da ti darovi ne dolaze iz nekog imaginarnog koša, nego da im
to daju naše narodne organizacije (pojedini ulični odbori NF-a, sindikalne
podružnice, APZ — op.L.S.), da su to darovi Titovi«. ¹⁶⁾ Približavanje Božića
osjeća se u gotovo svakom prosinačkom broju *Vjesnika*, da bi kulminiralo
svečanim izdanjem dvobroja za 24 — 26. 12. 1945. Uvodnik na prvoj strani
naslovljen je »Prvi Božić u slobodnoj Narodnoj Republici«, a zagavlje resi
crveno otisnuta čestitka »Sretan Božić!«. Popratnom ilustracijom dominira
petokraka — parafraza betlehemske zvijezde koja obasjava seljačke kućice,
dok se u daljini naziru ruševine. ¹⁷⁾ *Slobodni dom* — Glavno glasilo Hrvatske
republikanske seljačke stranke ¹⁸⁾ donosi prigodne tekstove prvaka stran-

ke, dok ilustracija predstavlja kakofoničnu igru simbola: dva anđelčića razapinju lentu s natpisom »Republika«, koju obasjava crvena petokraka. Oba uvodnika mješavinom novog ideologiziranog diskursa i pohvale »starog patrijarhalnog običaja« naglašavaju civilizacijsko značenje Božića kao pretkršćanskog nasljeđa, koje se održalo »u vidu božićnih običaja kroz vjekove«.19) Prominentan je klasni pristup (siromašni, narodni Božić, naspram pretijeloj svetkovini gospode, nenarodnih elemenata); mir iz tradicionalnih formula čestitanja stavljen je u stvarni povijesni kontekst završetka II. svjetskog rata, dok se patriotski moment — pozivanje na tradiciju hrvatskog naroda — ugrađuje u sliku skladnog spleta bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije.

Vjesnik pokazuje sliku općeg ugođaja, posebno u Zagrebu. Aluzija na biblijsku »nevinu dječicu« može se nazreti u tekstu koji informira da će na sam Badnjak početi »razmještaj djece palih boraca po zagrebačkim porodicama« (njih 1500).20) Radio Zagreb emitira prigodne emisije čitavog badnjeg dana, a u 24 sata prenosi ponoćku. Kazališta ne rade od 23 — 31. 12, a na prvi i drugi dan Božića ne rade uslužne radnje niti industrijska poduzeća. Kao pogodnost građanstvu oglašava se produljeno radno vrijeme brijačkih radnji uoči Božića, »davanje plina« nekoliko sati dnevno dulje od uobičajenog, kao i posebna prodaja govedine »u racioniranoj količini od 15 dkg po potrošaču na kupon G — razno —19—20—21«, po cijeni od 43 din za kg.21) Praznični broj *Vjesnika* na čitavih deset stranica donosi mali oglasnik u kojem privatne i državne tvornice, obrtnici, ugostitelji i pojedinci, često kićenim jezikom upućuju poslovnim i inim prijateljima, znancima, cij. mušterijama, dobavljačima, kupcima, cij. gospođama i »čitavome narodu« božićne čestitke. Naredni broj (28. 12) donosi »čestitku borcima i rukovodiocima II. jugoslavenske armije prigodom Božića i Nove godine« koju potpisuju komesar-pukovnik Rade Žigić i komandant-general-major Milan Kuprešanin.

Nova godina 1946. dočekana je kao »godina bitke za obnovu i izgradnju (1945. je ispraćena kao »godina narodne pobjede«) bez posebnih ritualnih obilježja. Novogodišnji broj *Vjesnika* donosi prigodnu ilustraciju na naslovnoj strani: partizan uzdiže zastavu koja se viori. U drugom planu nižu se: zgarišta — most — traktor — tvornica, ilustrirajući asocijativni sklop prelaza od 1945. u 1946. godinu, dok ženski lik s lentom oko pasa i petokrakom zvijezdom u uzdignutoj ruci personificira Republiku. U idućem broju *Vjesnik* donosi »Govor msgr. dra Svetozara Rittiga na svečanoj misi zahvalnici u orkvi Sv. Marka«. Msgr. Rittig započeo je *Te deum* sa »Odličnici, drugovi i drugarice«, pozdravivši predstavnike Narodne vlade Hrvatske, JA, konzularni kor, te predstavnike masovnih organizacija, javnog i kulturnog života.22) U novogodišnjem broju *Slobodni dom* upućuje želje za sretnu i plodnu godinu, apostrofirajući time svoje agrarne reference, te objavljuje primljenu čestitku »braće Srba«. 6. i 7. siječnja 1946. *Vjesnik* donosi notice o proslavi pravoslavnog Badnjaka u Zagrebu.

Godinu dana kasnije zamrlj su koraci sv. Nikole, a naznake božićne atmosfere mogu se u *Vjesniku* očitati tek asocijativnim postupkom. Uvodnik »Prema boljem životu« uopćeno evocira povijest borbe za slobodu, a popra-

ćen je fotografijom drveća u snijegu obasjanog suncem. Tek na 9. stranici nalazimo čestitku: »Uredništvo i uprava 'Vjesnika' žele svim svojim čitateljima katoličke vjeroispovijesti čestit Božić«. Adresat je apostrofirani kao grupa građana određene vjeroispovijesti, a ne više »čitav narod«, dok je adresant određeno »uredništvo i uprava« — ne više izdavač, NF.²³)

Slobodni dom u uvodniku »Čestit Božić«, kojeg potpisuje Franjo Gaži, seljak, predsjednik Izvršnog odbora HRSS-a i potpredsjednik vlade NRH, pored etnografskog repetitorija božićnih običaja (još jedan neatribuirani hommage Gavazziju) svoje želje za mir aktualizira spomenom netom završenog Sveslavenskog kongresa u Beogradu (»miroljubiva slavenska zajednica«).²⁴)

Javni, medijski diskurs o Božiću 1946. pokazuje značajke prelaznog oblika. Ponovo je naglašena civilizacijska dimenzija praznika (implicitno suprostavljena vjerskoj), dok se sama božićna poruka aktualizira u naznakama — u *Vjesniku* je to »navještenje« boljeg života, u *Slobodnom domu* »mir među ljudima dobre volje«. Radio-Zagreb emitira samo nekoliko prigodnih emisija, kina u Zagrebu rade uobičajeno, jedino kazališta ne daju predstave na Badnjak, dok je broj oglasa — čestitki sveden na samo 25 prigodnih poslanica, uglavnom obrtnika i pojedinaca.

Nova godina 1947. nije posebno svečano obilježena, no zamjetne su neke novine u odnosu na prošlu godinu. Pojavljuju se prvi oglasi za svečane proslave (Hotel »Esplanade« u Zagrebu), te novogodišnji govor maršala Tita, popraćen službenim foto-pontretom u uniformi. Programatski govor predsjednika Republike nadalje će se redovito pojavljivati svakog 1. siječnja.²⁵) Slijede brojni mobilizacijski tekstovi, podjednako u *Vjesniku* i *Slobodnom domu* (1.1.1947) o uspjesima i daljnjim zadacima u obnovi i izgradnji prigodom skorog početka petogodišnjeg privrednog plana.²⁶)

Božić 1947. označava jasnu prekretnicu prema dotadašnjem uvažavanju i toleranciji pred-revolucionarnih tradicija. Očigledno se produbljuju podvajanja u njegovu tretiranju u analiziranim glasilima. U *Slobodnom domu* još je uvijek istaknuta svečana atmosfera, ali s intenzivnom primjesom aktualizacije — politizacije tradicionalnih motiva. Uvodnik — čestitka Franje Gažija — patetično apostrofira socijalni moment: »suze gorčine umjesto darova« na podnožju božićnog drvca koje su lile siromašne matere, među koje je svrstana »i majka sviju nas Hrvata, naša draga domovina Hrvatska«. U ulozi »Mladoga kralja« (Spasitelja) pojavljuje se »veliki sin naše drage majke domovine Hrvatske Josip Broz-Tito« i »div-junaci koji su se oko nje-ga skupili«.²⁷) Ilustracija na naslovnici prikazuje idilu seljačke obitelji: majka plete, dijete (sin) igra se na podu, a otac za stolom čita HRSS-ovo glasilo. Na zidu je Titova slika, a kao stvarni dokaz blagostanja i napretka u vidu elektrifikacije sa stropa blješti električna žarulja.

Vjesnik prvi put ove godine potpuno prešućuje Božić kao kulturno-povijesni simbol, čime obznamljuje njegovo iminentno povlačenje iz javnog diskursa. Jedini relikti još su najavljena 15-minutna emisija radio-Zagreba »O Badnjaku« i oglas »Dame specijalizirane u Beču kod najboljih majstora« koja, neestetskom vremenu usprkos, preporučuje svoj salon za njegu lica i tijela.²⁸)

Podvajanje u tretiranju Božića, nagoviješteno 1946, ove se godine dovršava. Dok *Vjesnik* ignorira Kristov rođendan (jedan je rođendan još uvijek dolično obilježen — onaj Generalissimusa Staljina 21. 12. 1947), u *Slobodnom domu* Božić sve više klizi prema marginama, prema zatvorenom obiteljskom prostoru, kada se uvodničar patetično prisjeća njegova svetkovanja u djetinjstvu, a domovinu simbolički locira u obitelj.

Do takvog obrata nije došlo bez najave. U svom govoru »prilikom paljenja prve peći u najvećoj tvornici hidrauličnih strojeva u Jugoslaviji«²⁹⁾ maršal Tito, zalazeći se za budnost i pažljiv odnos prema narodnoj imovini, kritizira izostajanje s posla »zbog raznih praznika«. Posebno su apostrofirani vjernici (mada njihovo pravo na vjersko uvjerenje nije sporno) koji »ostavljaju posao čim im svećenici zazvone na sva zvana«. Dakako da su izostanci s posla zbog praznovanja mogli predstavljati stvaran problem, što ilustrira i podatak da na drugi dan Božića 1947. samo u Zagrebu nije radilo oko 11.000 radnika čime je, kako se procjenjuje, izgubljeno oko 1 milion dinara.³⁰⁾ Da se ipak radilo o pseudoracionalnom argumentu kad se potiskivalo svetkovanje Božića, svjedoči odredba ministarstva industrije i rudarstva od prosinca 1945. prema kojoj se »mirovanje na prvi i drugi dan Božića ne plaća«, te se u dogovoru s Odborom jedinstvenih sindikata radnika i namještenjka nadoknađivao u slijedećim radnim danima.³¹⁾ Briga za ekonomsku efikasnost, dakle, nije prvenstveni motiv prilikom kritike svetkovanja. Potiskivanje Božića imalo je mnogo složeniju pozadinu. Spomenut ću tek jedan od najprominentnijih razloga. U Beogradu je od 26. do 28. 9. 1947. održan Drugi kongres Narodnog fronta Jugoslavije, na kojemu je nedvosmisleno dokinut postojeći stranački pluralizam. KPJ je javno obznanila hegemoni karakter svoje vlasti (do tada se deklarirala kao prva među jednakim strankama),³²⁾ čime je dovršena i posljednja faza političke revolucije. Slučaj izgonja Božića iz javne sfere označio je i afirmaciju jednog drugog tipa monopola. Naime, proizvodnja značenja/simbola jedan je od centralnih prerogativa društvene moći. Svi drugi konkurentski proizvođači morali su odstupiti. Sam Božić je, unatoč svojoj »civilizacijskoj«/tradicijskoj dimenziji, ipak potpadao pod nadležstvo jedne dobro organizirane hijerarhije s tisućljetnom tradicijom, koja je u tadašnjem političkom trenutku bila percipirana kao potencijalno najtvrdokornija opoziciona snaga poretku. Potkraj 1947. dovršena je konsolidacija revolucionarne vlasti, čime su svi dotadašnji »kompromisi« mogli biti anulirani.

Nova godina 1948. obilježena je u *Vjesniku* i u *Slobodnom domu* govorom maršala Tita i tekstovima o uspjesima u ostvarenju prve godine petoljetke.

Naredni Božić ipak je, makar posredno, spomenut u *Vjesnikovu* tekstu o dobrovoljnom radu frontovaca Istre u rudniku Raša. Posebno je pohvaljena činjenica da je na dane 24, 25, i 26. prosinca 1948. radilo 1.169 aktivista NF-a.³³⁾ *Slobodni dom* na dnu zadnje stranice tiska neupadljivu čestitku »svojim pretplatnicima i čitateljima«.³⁴⁾

2. PROIZVODNJA SOCIJALISTIČKOG PRAZNIKA (NOVA GODINA 1948 — NOVA GODINA 1950)

Potkraj 1948. sve je bilo spremno za uspostavljanje novog ceremonijalnog kalendara. Naime, ceremonijalni kalendar jednog društva, prema Stevenu Lukesu, funkcionira »okupljajući sve ljude i naglašavajući njihove sličnosti i zajedničku baštinu: smanjujući razlike i doprinoseći da jedinstveno misle osećaju i delaju.«³⁵⁾

Koje je političke i simboličke strategije stavio u pokret mehanizam vlasti kako bi prekorirao stari ceremonijalni kalendar s nepoželjnim pre-revolucionarnim i religijskim konotacijama i proizveo socijalistički praznik?

Glavni odbor AFŽ-a Hrvatske u okružnici od 3. 12. 1948. svojim nižim odborima obrazlaže potrebu njihova angažiranja pri proslavi »Novogodišnje jelke.«³⁶⁾ Nije zanemariva činjenica da tu okružnicu potpisuje Sekcija AFŽ-a »Majka i dijete«, kao i to da su djeca posrednici (target group) pri uvođenju/iznašašću nove tradicije, jer promišljenost povjeravanja tog zadatka ona otkriva upravo organizaciji žena. Očigledno je da je svijest o žilavosti tradicije kao bitnog konstitutivnog elementa grupnog nacionalnog identiteta, čak i u visokoideologiziranom i politiziranom društvu, kakvo je bilo jugoslavensko u razdoblju revolucionarnog etatizma, priječila njezino izravno osporavanje. Zato je AFŽ kao najmanje politizirana masovna organizacija, zaslužna za rješavanje brojnih tzv. praktičnih životnih problema³⁷⁾ (osobito pri zbrinjavanju djece), ali u isto vrijeme i sastavni dio transmissionog mehanizma kojim je KP realizirala svoju političku liniju, delegirana kao idealni medij za izvršenje te zadaće.

AFŽ-u je povjereno koordiniranje suradnje sa svim masovnim organizacijama (pionirskom i omladinskom organizacijom, sindikatima, Crvenim križem, Savezom boraca, NF) i narodnom vlašću (s povjereništva trgovine i opskrbe, prosvjete, i dr.), te s armijom. Pored toga AFŽ je organizirala i propagandnu kampanju u tisku, na radiju, posredstvom masovnih sastanaka i predavanja, preko aktiva agitatora i instruktora »na terenu«, dekoracijama po izlozima koji će obznaniti rezultate brige narodne vlasti za djecu i omladinu, izradom i distribucijom grafikona i fotografija o uspjesima petogodišnjeg plana. »Parole i citate« valjalo je lijepiti po »zidovima, dvoranama i ulicama«, a stavljene su u opticaj i prigodne značke, plakati, te dva dijapozitiva za prikazivanje u kinima.³⁸⁾ Kao potkrepa propagandi imali su poslužiti i suptilni oblici represije. Ministarstvo trgovine trebalo je osigurati dovoljnu količinu igračaka, slatkiša i voća, a Ministarstvo šuma jelke, vodeći računa »da se to osigura, ne za Božić, nego za Novu godinu«, tj. stavi u slobodnu prodaju tek nakon 26. prosinca.³⁹⁾ Riječju, političke strategije iznašašća nove Nove godine temeljile su se na organiziranoj akciji (mobilizaciji političkih organizacija i stvaranju različitih specijaliziranih komisija za proslavu, kao npr. za nabavku darova, za dekoracije, za nabavku jelke i za izradu programa), propagandi i prinudi.

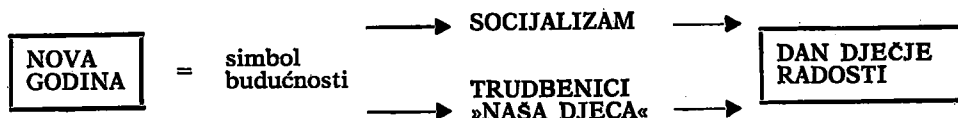
Simboličke strategije zasnivaju se na resemantizaciji elemenata postojeće tradicije i na postupcima bliskim obrascu amalgamacije kojeg Ed-

ward Shils određuje kao odbacivanje/modifikaciju elemenata koji su se prethodno smatrali sastavnim dijelom jedne od tradicija i nadomještanjem tih elemenata odgovarajućim elementima iz druge tradicije.⁴⁰) U prilog tome može se navesti uputa Ministarstva prosvjete NRH o neophodnosti uvažavanja lokalnih posebnosti: »Imajući u vidu nastojanje da proslava Nove godine nosi obeležje narodnog praznika, te da potisne i suzbije značaj verskih praznika, sadržina tih priredbi treba da bude pažljivo prostudirana na osnovu lokalnih uslova, tako da budu radostan i lep doživljaj za omladinu, a da se očiste od uticaja mističnih i simboličnih obreda koji su uz takve proslave često bili vezani. Baš zbog specifičnosti običaja u pojedinim krajevima naše zemlje nije moguće slati detaljnija i opštevažeća uputstva koji elementi da se uključe u program i opremu priredbi. U krajevima gdje postoji tradicija ukrašavanja jelke, drvce će predstavljati ukrasni elemenat, ali osnovni elemenat proslave treba da bude birani program i organizovanje zakuske i eventualno darivanje povezano sa zabavnom priredbom.«⁴¹)

Isprva je kao predložak samog izvođenja rituala još mogao poslužiti tekst »Proslava Nove godine u SSSR-u« (1948)⁴²) gdje je osobit naglasak stavljen na organiziranje proslave u javnim prostorima (trgovi, domovi kulture, i sl.), masovnost učesnika i na neizbježnu jelku (sa »socijalističkim obilježjima«). No uskoro se, u skladu s eskalacijom opće kritičnosti prema prvoj zemlji socijalizma, traže autohtona rješenja. Naročito je loše prošao Djed Mraz koji je kritiziran kao neuspjio boljševičko-klerikalni (sv. Nikola) bastard, *contradictio in adjecto* (»mraz' ne donosi ništa, nikog ne predstavlja i nikog još nije usrećio«).⁴³) U diskusijama o originalnijoj personifikaciji nove godine tražio se pogodni lik iz naše narodne književnosti. Prijedlog da se uvede Baba Zima odbačen je budući da »Nova godina« mora zorno dočaravati »početak novih uspjeha, novih radosti kako za djecu, tako i za čitav narod«.⁴⁴) Nakon nadahnutih i opširnih diskusija i konzultacija sa stručnjacima (pedagozima, književnicima i umjetnicima), odlučeno je da darove djeci dijeli »Nova godina«, personificirana mladom djevojkom odjevenom u živopisnu narodnu nošnju. »Ona se može predstaviti tako kao da je na putu srela staru godinu koja joj je pričala o njihovom radu u staroj godini i predala darove za njih«. Alternativa ovom prijedlogu bio je »stari Partizan koji dolazi djeci da vidi kako ona čuvaju tekovine borbe i, pošto sazna za njihov rad i rezultate, nagrađuje ih«.⁴⁵) Iako je stari Partizan, simbol »kontinuiteta s određenom historijskom prošalošću« (Hobsbawm) i kao takav pogodna građa za iznašašće tradicije, niti on, a niti mlada djevojka nisu uspjeli na dulji rok istisnuti »bačušku Nikolu« — Djeda Mraza.⁴⁶)

Ekstrapolacijom elemenata označitelja iz rasprava o tome što ima biti značenje nove Nove godine može se ustanoviti osnovna ideološka jednadžba ovog praznika, koji dobiva zaokruženi oblik potkraj 1949, kada je uveden naziv Dan dječje radosti (v. shemu na str. 67).

»Okvirna uputstva za proslavu Nove godine« daju opću shemu odvijanja ceremonije: »a) kratki govor (većim) pionirima o izvršenju Petogodišnjeg plana, a s tim u vezi bolji i radosniji život djece. Govornik treba biti predstavnik Narodne vlasti, NF ili komiteta; b) kratki program iz neke

priče ili bajke gdje ima kazališta lutaka; c) ukrašen bor (jelka); d) darivanja djece; »Nova godina« među djecom koja ih dariva; e) primanje najboljih pionira i đaka kao posjetilaca Narodnih vlasti, masovnih organizacija.«⁴⁷)

Dakako, brojne varijacije zadanih uputstava »na terenu« održavale su napor i maštu u ispisivanju kolektivnog teksta.⁴⁸) Jesu li te masovne proslave (samo zagrebačku centralnu proslavu upriličenu na Velesajmu posjetilo je »oko 40.000 djece«⁴⁹) doista uspjele u namjeri da se »zaborave vjerski praznici«,⁵⁰) teško je ocijeniti. No, nedvojbeno je da je njihovom realizacijom uspostavljena sekularna ceremonija čiji je zadatak da »prikazuje (...) postojanje društvenih odnosa«, opredmećuje i postvaruje »ideje i vrednosti koje su u biti uglavnom nevidljive. (...) Ona prikazuje simbole njihove egzistencije, a implicitnim ukazivanjem postulira i označvuje njihovu 'stvarnost'«. ⁵¹)

Prikaz političkih i simboličkih strategija pri stvaranju nove tradicije možemo rezimirati i grafički.⁵²) Iz takvog se prikaza može očitati nekoliko razina razmatrane pojave. Čim sučelimo elemente rituala u »staroj« i »revolucionarnoj« tradiciji, uočavamo kako svaka tradicija na svoj način manipulira zadanim spektrom njihovih referenci. Riječju, ritualni simboli koje u svom značenjskom polju sabire ritual⁵³) nove Nove godine »sažimaju mnoge reference, sjedinjujući ih u jedinstveno saznanje i osjećajno polje«. Victor Turner je zapazio da svaki ritualni simbol ima »lepezu« ili »spektar« referenci. One »teže međusobnom povezivanju obično jednostavnim asocijacijama, te sama ta jednostavnost omogućuje međusobno povezivanje veoma različitih significata«. ⁵⁴) Postupkom sučeljavanja dviju tradicija postaje transparentnija sama temeljna struktura rituala. Iz nje je moguće očitati semantički potencijale nove Nove godine, koji ujedno i objašnjava sav trud uložen u resemantizaciju »stare« kulturne tradicije. Naime, temeljnoj strukturi rituala ne proturiječi niti činjenica da su njezini »spektar referenci / significata« izvedeni iz različitog područja društvenog iskustva (etičkih, normativnih, ideoloških sustava). ⁵⁵)

3. OD »MLADOG LJETA« K POLITIČKOM RITUALU

Nedvosmisleni zahtjev za političkim karakterom proslave Nove godine realiziran je na dvije razine. Eksplicitna doktrinarna dimenzija⁵⁶) dolazila je do izražaja u obaveznom govoru predstavnika političke elite okupljenim sudionicima (roditeljima i djeci). Varirane su dvije teme: nove pobjede u

SPEKTAR REFERENCI RITUALNIH ELEMENATA		»STARA« TRADICIJA	ELEMENTI TEMELJNE/RITUALNE STRUKTURE (Semantički potencijal nove Nove godine)	»REVOLUCIONARNA« TRADICIJA
Elementi kojima se legitimira identitet zajednice	<p>Kontinuitet zajednice živih i mrtvih (npr. »pokojnička jela« na tpezi o Badnjaku).</p> <p>Spontanost sudjelovanja/izvođenja (uči se kroz proces socijalizacije).</p> <p>Crkva kao dominantni proizvođač i interpret simbola: obilježavanje Kristova rođenja kao kulminacija crkvenog kalendara.</p> <p>Anticipacija plodnosti/obilja u agrarnom društvu.</p>	<p>Uspostavljanje/symboliziranje društvene kohezije.</p> <p>Sudjelovanje je obavezno, simbolizira identitet određene zajednice.</p> <p>Doktrinarna dimenzija.</p> <p>Izvođenje rituala kao залог budućnosti zajednice.</p> <p>Afirmacija prirode kao resursa.</p>	<p>Kontinuitet revolucionarnih tradicija (»stari Partizan«, »Partizanski kutić« na novogodišnjim priredbama); Primanje u Pionirsku organizaciju (rite de passage). Uči se organiziranim, svjesnim naporom (upuisstva, okružnice) organizatora i učesnika.</p> <p>Država kao dominantni proizvođač i interpret simbola: govori predstavnik države (narodne vlasti, »komiteta«, JNA).</p> <p>Anticipacija socijalističkog razvoja proizvodnih snaga u industrijskom društvu (sumiranje rezultata i uspjeha u realizaciji petogodišnjeg plana).</p> <p>Priroda = resurs (socijalističkog) <i>razvoja</i>: istaknuta uloga jelke u novogodišnjim proslavama u SSSR-u. (»socijalistička obilježja« kod ukrašavanja).</p> <p>Najbolji pioniri; djeca i majke palih boraca.</p> <p>Dramatis personae: Djed Mraz, »Nova godina«, stari Partizan. (Prigodni didaktički igrokazi, prizori iz bajki; izvođači profesionalci i amateri (djeca).</p>	
	Simboli/radnje	<p>Priroda = resurs <i>opstanka</i>: vegetacija, zelenilo, pšenica, jelka, CHRISTBAUM.</p> <p>Djeca; »položenic«.</p> <p>Dramatis personae: Sv. Nikola, Adam i Eva, betlehemari/pastiri (»igre, prikazi, pače glume«); neprofesionalni izvođači.</p> <p>Darivanje (»boni omnis causae«)</p> <p>Dramski prikazi—repeticija (ritualne) »prvobitne scene«.</p>		

izvršenju petogodišnjeg plana i »briga narodne vlasti za djecu i dužnost djece prema domovini«. ⁵⁷⁾ Ponegdje su se pioniri uključivali svojevrsnim »zavjetom« (»... da će učiti i učiti da ćeju moći biti dosljedni građani nove Titove Jugoslavije«), ⁵⁸⁾ dok je drugdje bila »tolika vika djece da se govornika uopće nije čulo i govornik je bio nesretan«. ⁵⁹⁾ Zbog toga je odlučeno da se ubuduće djeci održavaju samo kratki govori. No, implicitna je politička poruka označena već i prisustvom »predstavnik narodne vlasti, partije, masovnih organizacija i Seljačkih radnih zadruga«, te prijemima pri Savezu boraca / JA za pionire.

Riječju, nova Nova godina približava se ritualu pod znakom politike koji »pojačava, iznova stvara i organizuje *représentations collectives* (kako bi Dirkem rekao), nešto što predstavlja posebne modele političkih paradigmi društva i načina na koje ono funkcionise«. ⁶⁰⁾ Ukoliko novi praznik promatramo kao politički ritual, njegove su dimenzije / funkcije mnogostruke.

Najprominentnija je *spoznajna funkcija* — praznik čini razumljivim društvo i društvene odnose, služi organizaciji znanja o prošlosti i sadašnjosti i uvećava sposobnost zamišljanja budućnosti. ⁶¹⁾ Iz spoznajne dimenzije može se izvesti i funkcija *društvene kontrole*. Naime, »institucionalizirane aktivnosti kakve su rituali mogu da služe potkrepljivanju i oživljavanju dominantnih i zvaničnih modela društvene strukture i društvene promene (...)«. ⁶²⁾ Proučavanja bujanja novih ceremonija/rituala u svjetskom društvu također potvrđuju ritual kao »jedan od delotvornih načina usađivanja normi i vrednosti vladajuće ideologije«. ⁶³⁾ Ne treba zanemariti niti *integrativnu funkciju* političkog rituala: pored vrijednosne i političke (integracija u socijalističku zajednicu/društvo), u Jugoslaviji kao višekonfesionalnoj državi neprijeporna je kulturna integracija — jedinstveni praznik kao zajednički nazivnik različitih kulturnopovijesnih tradicija.

Je li novi praznik u burno vrijeme svog nastanka (za neke smak, za druge početak svijeta) mogao biti i *izvor užitka*? Nesumnjivo je da su 120 kg bijelog kruha i 50 kg salame koje je za proslavu u kotaru Drniš osigurao rudnik Siverić, ⁶⁴⁾ ili 10 dag bonbona po djetetu »bačenih na selo«, »Ples prašćica« u izvođenju baleta HNK i zvuci fanfara na zagrebačkom Trgu Republike (31. 12. 1949) značili otklon od svakodnevice, predah od oskudice na tegobnom putu u svjetliju budućnost.

Ustoličenjem (nove) Nove godine Božić kao vjerski/civilizacijski praznik, ili naprosto »narodni običaj«, niti je odumro, niti bio zaboravljen, kako je to priželjkivao projekt iznašašća tradicije. Bio je potisnut u privatnu sferu u kojoj je istrajavao do naših dana kao simbol identiteta (civilizacijskog? — nacionalnog? — konfesionalnog?). ⁶⁵⁾ Nova godina apsorbirala je u javnom prostoru (podjednako ritualnom i diskurzivnom) nelagodni kompromis »stare« i »revolucionarne« tradicije.

BILJEŠKE

- ^{*)} Ovaj tekst predstavlja sažetak istraživanja u toku, koje je bilo prezentirano kao referat na godišnjem stručnom sastanku HED-a, 3. 6. 1988.
- ¹⁾ »Dan dječje radosti«, KZDAŽH, nedatirano, Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske (nadalje — AIHRPH).
- ²⁾ »Zapisnik sa sastanka gradskog izvršnog odbora AFŽ-a održanog 13. XII. 48 (...)«, KZDAŽH (13. 12. 1948), AIHRPH.
- ³⁾ »Oblasnom odboru AFŽ-a Dalmacije; Gradskim odborima AFŽ-a; Kotarskim odborima AFŽ-a« (Okružnica GO AFŽH), KZDAŽH (3. 12. 1948), AIHRPH.
- ⁴⁾ »Zapisnik od dne. 6. XII. 1949. god. Sastavljen na proširenom sastanku Sekretarijata Oblasnog odbora AFŽ-a u Bjelovaru«, KZDAŽH (6. 12. 1949.) AIHRPH.
- ⁵⁾ »Zapisnik sa sastanka Glavnog odbora AFŽ-a održanog 16. XI. 1949. povodom priprema za proslavu Nove godine«, KZDAŽH (16. 11. 1949), AIHRPH.
- ⁶⁾ Dokumenti AFŽ-a (1945 — 1953) dio su arhivskog fonda KZDAŽH — Konferencije za društvenu aktivnost žena Hrvatske, u AIHRPH.
- ⁷⁾ Eric Hobsbawm, »Mass-Producing Traditions: Europe, 1870—1914«, u: *The Invention of Tradition*, E. Hobsbawm, T. Ranger, Eds., Cambridge University Press, Cambridge, 1985, str. 263.
- ⁸⁾ Eric Hobsbawm, »Introduction: Inventing tradition«, nav. dj., str. 1.
- ⁹⁾ nav. dj., str. 9.
- ¹⁰⁾ Clifford Geertz, *The Interpretation of Culture*, Basic Books, New York, 1973, str. 449.
- ¹¹⁾ nav. dj., str. 28.
- ¹²⁾ Nije naodmet spomenuti da se etnologija i socijalna historija posebno približavaju u istraživanju povijesti žena. Talijanska etnologinja Ida Magli, štoviše, smatra da je povijest žena moguće jedino »pisati na etnološki način, imajući pred sobom sliku cjelokupnog razmatranog razdoblja, historizirajući sve institucije svakodnevnog života a ne osvjetljavati samo 'događaje' bitne s najužeg političkog stanovišta dominantne klase« (a trebalo bi dometnuti i spola — op. L.S.) Nav. prema Ginevra Conti Odorisio, *Donna e società nel'600*, Bulzoni, Roma, 1979, str. 10.
- ¹³⁾ Milovan Gavazzi, *Godina dana hrvatskih narodnih običaja*, knj. II, Matica Hrvatska, Zagreb, 1939, str. 5.
- ¹⁴⁾ nav. dj., str. 54.
- ¹⁵⁾ nav. dj., str. 55.
- ¹⁶⁾ *Vjesnik*, Zagreb, V, 196, 6. 12. 1945.
- ¹⁷⁾ *Vjesnik*, V, 212, 24—26. 12. 1945.
- ¹⁸⁾ *Slobodni dom*, Zagreb, III (33), 49, Božić, 1945. Ovo glasilo izdaje frakcija Hrvatske seljačke stranke koja je 1944. prišla NF-u. HRSS je u to vrijeme bio jedina dozvoljena nekomunistička stranka u Hrvatskoj. Druga frakcija HSS-a, lojalna Vlatku Mačeku, pokušala je također tiskati vlastiti opozicioni list *Narodni glas čovječnosti, pravice i slobode* (izdavač je Marija, udova Stjepana Radića), no prvi — i jedini broj od 20. 10. 1945. bio je odmah zabranjen. usp. Vojislav Koštunica, Kosta Čavoški, *Stranački pluralizam ili monizam*, Univerzitet u Beogradu, Institut društvenih nauka, Beograd, 1983, str. 72—73 i 59.
- ¹⁹⁾ Čak i površno čitanje upućuje na činjenicu da su se njihovi autori obilno služili navedenom Gavazzijevom studijom.
- ²⁰⁾ *Vjesnik*, V, 209, 21. 12. 1945.
- ²¹⁾ *Vjesnik*, V, 211, 23. 12. 1945.
- ²²⁾ *Vjesnik*, VI, 217, 3. 1. 1946.
- ²³⁾ *Vjesnik*, VI, 513, 24. 12. 1946.
- ²⁴⁾ *Slobodni dom*, 50—51, Zagreb na Božić, 1946.
- ²⁵⁾ *Vjesnik*, VII, 518, 1. 1. 1947, str. 1.
- ²⁶⁾ Narodna skupština prihvatila je Zakon o petogodišnjem razvitku narodne privrede FNRJ za period 1947—1951. 28. 4. 1947.

- ²⁷⁾ *Slobodni dom*, 52, Božić 1947.
- ²⁸⁾ *Vjesnik*, VII, 822, 24. 12. 1947.
- ²⁹⁾ »Govor maršala Tita radnom kolektivu 'Titovih zavoda Litostroj' u Ljubljani«, *Glas rada*, Organ glavnog odbora jedinstvenih sindikata Hrvatske, III, 36, Zagreb, 6. 9. 1947.
- ³⁰⁾ »Plenum mjesnog sindikalnog vijeća Zagreba«, *Rad*, VI, 8, 17. 1. 1948.
- ³¹⁾ *Vjesnik*, V, 211, 23. 12. 1945.
- ³²⁾ Koštunica, Čavoški, nav. dj., str. 99 i Katarina Spehnyak, »Narodni front Jugoslavije«, *Povijesni prilozi*, 3(1), 1948, str. 42—45.
- ³³⁾ »Tri hiljade frontovaca Istre dobrovoljno je radilo u prosincu u rudniku Raša«, *Vjesnik* IX, 1143, 3. 1. 1949.
- ³⁴⁾ *Slobodni dom*, 52, 24. 12. 1948.
Od 3. 12. 1948. iz zaglavlja *Slobodnog doma* nestaje i posljednji HSS-ovski relikv, geslo »Vjera u Boga i seljačka sloga«.
- ³⁵⁾ Stiven Ljuks (Steven Lukes), »Politički ritual i društvena integracija«, *Kultura*, Beograd, 73—74—75, 1986, str. 147.
- ³⁶⁾ »Oblasnom odboru AFŽ-a Dalmacije (...)« (Okružnica GO AFŽH), KZDAŽH, 3. 12. 1948, AIHRPH.
- ³⁷⁾ usp. Lydia Sklevicky, »Mjesto i zadaća AFŽ-a u postrevolucionarnim mijenama društva«, u tisku u zborniku radova sa znanstvenog skupa »Razvoj, dileme i perspektive jugoslavenskog socijalizma« (Zagreb, 1988).
- ³⁸⁾ »Plan propagande za proslavu 'Dana dječje radosti'«, KZDAŽH, nedatirano, AIHRPH.
- ³⁹⁾ »Zapisnik sa sastanka za formiranje komisije u vezi zadataka proslave Nove godine održanog 9. XII. 1949. u 16 sati«, KZDAŽH (9. 12. 1949), AIHRPH.
Indikativan je i podatak da je optužba za »neodržavanje nastave na Božić« mogla biti kvalificirana kao disidentski gest *par excellence*. Usp. »Uklanjanje pet profesora s tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1951—1953.«, *Scientia Jugoslavica*, 13 (3—4), 1987, str. 129—130.
- ⁴⁰⁾ Edward Shills, *Tradition*, Faber and Faber, London-Boston, 1981, str. 275.
- ⁴¹⁾ Dopis: NRH, Ministarstvo prosvjete kulture i umjetnosti, Glavnom odboru AFŽ-a Hrvatske od 3. XII. 1949, Zagreb, KZDAŽH (3. 12. 1949), AIHRPH.
- ⁴²⁾ »Proslava Nove godine u SSSR-u«, nedatirano, prilog dokumentu KZDAŽH, (13. 12. 1948), AIHRPH.
- ⁴³⁾ Centralni odbor AFŽ Jugoslavije, KZDAŽH (17. 11. 1949), AIHRPH.
- ⁴⁴⁾ isto.
- ⁴⁵⁾ »Plan propagande za proslavu Dana dječje radosti«, KZDAŽH (1948), AIHRPH.
- ⁴⁶⁾ usp. Dunja Rihtman-Auguštin, »Djed Mraz«, *Etnologija naše svakodnevice*, Školska knjiga, 1988, str. 103—106.
- ⁴⁷⁾ »Okvirna uputstva za proslavu Nove godine«, KZDAŽH (1950), AIHRPH.
- ⁴⁸⁾ usp. »Izvještaj o proslavi Nove godine«, KZDAŽH (1950), AIHRPH.
- ⁴⁹⁾ isto.
- ⁵⁰⁾ »Zapisnik sa sastanka održanog u Glavnom odboru AFŽ-a povodom priprema za proslavu Nove godine dne. 10. XI. 1949.«, KZDAŽH (10. 11. 1949) AIHRPH.
- ⁵¹⁾ S.F. Mur i B.G. Majerhof (Sally F. Moore, Barbara G. Meyerhoff), »Svetovni rituali. Oblici i značenja«, *Kultura*, 73—74—75, 1986, str. 112.
- ⁵²⁾ Zbog ograničenog prostora ne mogu detaljno opisivati sve elemente navedene u ovom prikazu.
- ⁵³⁾ Za određenje pojma rituala poslužit ću se veoma općenitom Lukesovom definicijom rituala kao »pravilima određene aktivnosti simboličkog karaktera koja privlači pažnju učesnika na objekte/misli i osećanja koje smatraju posebno značajnim«, Lukes, nav. dj., str. 142—143.
- ⁵⁴⁾ Lukes, nav. dj., str. 143, bilješka 2.
- ⁵⁵⁾ isto.
- ⁵⁶⁾ »Doktrinarna dimenzija povećava efikasnost ceremonija uspostavljajući podesne radne veze između određenog izvođenja i šireg sistema postuliranih ideja i vjerovanja«, S.F. Moore, B.G. Meyerhoff, nav. dj., str. 113.

- ⁵⁷⁾ »Teze za predavanje 'Briga narodne vlasti za djecu i dužnost djece prema domovini', KZDAŽH, nedatirano, AIHRPH.
- ⁵⁸⁾ »Sa proslave Novogodišnje jelke, škola Ježevo«, KZDAŽH (3. 2. 1949), AIHRPH.
- ⁵⁹⁾ »Zapisnik sa sastanka Glavnog odbora AFŽ-a Hrvatske održanog dne 8. XI. 1949. god.«, KZDAŽH (8. 11. 1949), AIHRPH.
- ⁶⁰⁾ Lukes, nav. dj., str. 156.
- ⁶¹⁾ isto.
- ⁶²⁾ isto.
- ⁶³⁾ Kristl Lejn (Christel Lane), »Ritual i ceremonija u suvremenom sovjetskom društvu, *Kultura*, 73—74—75, 1986, str. 195.
- ⁶⁴⁾ »Izvyještaj o proslavi Dana dječje radosti«, KZDAŽH, (siječanj, 1950), AIHRPH.
- ⁶⁵⁾ Zanimljivi su podaci iz SR Slovenije koji ukazuju na to da velika većina stanovnika ove republike slavi Božić (80%), a tek polovica od njih slave ga iz vjerskih razloga.
Usp. Nenad Ivanković, »Slovenski korak dalje«, *Danas*, VI, 296, 20. 10. 1987, str. 16—17.
Pladoyer za »civilizacijsku« interpretaciju Božića daje D. Rihtman-Auguštin, »Velika pomutnja«, *Danas*, VI, 298, 3. 11. 1987, str. 5.

THE NEW NEW YEAR — FROM CHRISTMAS TO A POLITICAL RITUAL

Summary

Taking as a starting point the model of the winter ceremonial cycle, as described in Gavazzi's *Godina dana hrvatskih narodnih običaja* (1939), the article examines its transformation in the context of revolutionary changes in Croatia's society and culture (1945 — 1950). The research deals with the following problems/questions:

1 — by means of an analysis of historiographic sources it reconstructs what preceded and caused the invention of the »new« New Year as a »socialist holiday«;

2 — what political and symbolical strategies were used in this case by the new government to propagate the revolutionary changes of culture;

3 — what were the socio-cultural functions of the newly invented political ritual. The final juxtaposition of the »tradicional« and »revolutionary« model of this holiday exposes the basic structure, and the latent semantic potential of the New Year's ritual practice.